

Deu anys sense Crida

La setmana passada dos actes al Cafè Via Fora de Barcelona van recordar que fa deu anys va acabar una època en aquest país amb la dissolució de la Crida a la Solidaritat en Defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació Catalanes. En repassem la trajectòria amb els protagonistes, molts dels quals voldrien que quelcom semblant encara existís.

Entre el 29 de juny del 1981 i el 29 de juny del 1993 va funcionar en aquest país una organització que es deia la Crida, oficialment la Crida a la Solidaritat en Defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació Catalanes. La seva importància és evident, només cal mirar les hemeroteques d'aquells anys. Avui certes entitats han recollit part d'aquella herència, i hi ha dos llibres (*Història de la Crida a la Solidaritat*, La Campana, 1991, i *L'enemic invisible*, Catdifusió, 2003) que recorden de diferent manera què va ser la Crida. Fora d'això res, ni un trist web.

Alguns dels qui en van ser portaveus analitzen la importància de la seva activitat, inversament proporcional al record oficial que n'ha quedat. "La Crida – explica el seu darrer portaveu, Jordi Sánchez– va permetre canalitzar un sentiment ciutadà al qual els partits havien renunciat, i això va impedir que s'estengués un desert en les reivindicacions nacionals i que a més aquestes demandes es plantegessin amb voluntat unitària." Per a Sánchez no solament és important el que feia la Crida, sinó com ho feia: "Va representar un nou estil de fer política i que avui es torna a observar en els moviments socials i en les noves demandes ciutadanes, i en aquest sentit no tinc dubtes que l'estil polític de la Crida va ser pioner de la política del segle XXI." Sánchez també destaca l'esperit unitari de la Crida com un dels seus trets distintius, però recorda que "això mai es va supeditar a renunciar a determinades qüestions, i per això era incòmode".

L'altra figura cabdal de la Crida, Àngel Colom, portaveu en la primera època de l'organització, destaca que "va posar el llistó nacional en un nivell digne, i no so-

lament pel que fa a la llengua, sinó també pel que fa a la conscienciació nacional i el reconeixement internacional". Per a Colom la Crida va ser "un moviment necessari que va fer bé la seva feina, que va tenir un gran ressò i que globalment fou ben acceptat gràcies –o malgrat– a la contundència d'algun dels seus plantejaments".

Un altre dels portaveus destacats de la Crida, Carles Riera, també destaca la facetada de grup de pressió de l'organització: "Va ser un moviment social fonamental en la recuperació de la lluita pels drets nacionals en un moment d'amenaça de retrocés i en què estava en qüestió que fóssim una nació." A més de coincidir amb Sánchez a recordar que la Crida recupera el missatge al qual els partits antifrancquistes havien renunciat durant la transició, per a Riera un dels elements més importants d'aquest moviment va ser que "va saber donar globalitat a la lluita nacional, va saber lligar l'emancipació nacional amb el progrés social, abraçant cultura, territori, llengua, solidaritat i projecció internacional".

Precisament la projecció internacional va ser un dels elements centrals de la Crida des dels seus inicis, no solament per donar a conèixer la realitat catalana, sinó per conèixer altres realitats similars que podien treballar conjuntament. Francesc Dalmases, que entrà en aquesta comissió des del 1987, provinent del CIEMEN, recorda: "Vam posar en contacte moviments socials d'arreu d'Europa que treballàvem amb un mateix objectiu: mobilitzar la societat civil i des d'aquí aconseguir el reconeixement nacional i del dret a l'autodeterminació." Dalmases també recorda que, lligat amb això, la Crida "va introduir un concepte clau i és

La Crida va néixer al paranimf de la Universitat de Barcelona, però el primer gran acte que va organitzar va ser el 24 de juny del 1981 al Camp Nou, en què es van aplegar més de 90.000 persones sota el lema "Som una nació".

que la solidaritat no és tan sols un discurs, sinó que havia de tenir un component més tangible, i en aquest sentit la campanya per Etiòpia i Eritrea va ser la primera realment popular". Ja aleshores la Crida va fer també campanya per Eritrea, tot i que encara no era un estat, i això, reconeix Dalmases, va provocar problemes diplomàtics.

Crits irregulars als Països Catalans. Aleix Cardona, portaveu que va deixar l'organització el 1991 juntament amb Carles Riera, també parla de la globalitat de la lluita i afegeix un element més: "La Crida va ser important per a demostrar a la societat civil –el poble, que dèiem abans– que es podia autoorganitzar i crear contrapoders, a més que va normalitzar el discurs independentista i de Països Catalans." Precisament l'estructuració de la Crida a tot arreu va ser un dels cavalls de batalla de l'organització, tot i que les situacions diferents van dur a dinàmiques diferents. Com explica

Sànchez, "a les Illes i el País Valencià va ser molt residual, la mentalitat era de resistència, probablement perquè era l'únic que es podia fer, mentre que al Principat la mentalitat no era de grupuscle".

Tomeu Martí va ser un dels impulsors de la creació de la Crida a les Balears a partir del 1986. "Va ser la primera organització –diu Martí– que després de la transició tenia voluntat de tenir implantació a tots els Països Catalans." Martí reconeix que a Mallorca no van tenir una incidència gaire gran, "però, per exemple, sí que va contribuir a recuperar la diada del 31 de desembre, i també va servir com a model perquè just quan s'acabà a les Illes creéssim els Joves per la Llengua".

Pel que fa al País Valencià, Aureli Castelló, que en va ser portaveu, recorda que la Crida va tenir repercussió en diversos àmbits, "per exemple, en el canvi de topònims, com en el cas de Xàtiva, en la retolació dels carrers, o en empreses com Telefónica, Renfe i Correus". L'any 1989

fins i tot es va arribar a fer l'assemblea a la ciutat de València.

La fi. La Crida es va acabar oficialment el 29 de juny del 1993, segons Jordi Sànchez, per diversos factors, entre els quals "un canvi d'escenari polític a Catalunya en què es consolida una formació independentista, encapçalada per Colom, que rivalitza de manera explícita amb la Crida i que tenia molts més recursos per fer-ho. Era un acte hostil permanent, com van fer amb altres organitzacions, com el BEI". A més, Sànchez recorda altres factors, com el fet que el nucli reduït que més hi treballava "no vam saber o no vam poder fer el relleu cap a una altra gent que garantís un mínim de qualitat i no acabés com un espai marginal de l'esquerra extraparlamentària". I posa un tercer element: que els moviments i partits són instruments, no objectius: "Quan vam veure que això perillava, ens vam conjurar per assumir el repte dels Jocs Olímpics i després acabar dignament."

Per contra, Carles Riera (que amb diverses persones va deixar la Crida el 1991) creu avui que es van equivocar a l'hora de dissoldre-la: "Ens va trair certa pressa polititzadora del moviment, i va ser un error pensar que el partit polític és un estadi superior al moviment organitzat." També per a Cardona la Crida s'acabà "perquè es va voler convertir-la en proposta política i va ser un error", tot i que reconeix: "La vam debilitar entre tots." En aquest paquet també hi posa els partits, "que els era incòmode i no creien que fos útil". Colom, en canvi, treu ferro a l'assumpte: "S'acabà com tot s'acaba. Va fer pujar el mínim comú denominador del país i altres organismes en van prendre el relleu, sobretot ERC, i també CiU."

I ara qui vol cridar? Tot i la manca de record oficial de la Crida, el fet és que els pocs actes organitzats per recordar-la han generat molta expectació. Avui ens cal, doncs, que la Crida ressusciti? Per a Sánchez si no torna és perquè no cal: "La saviesa popular farà que en el moment que hagi d'existir renaixerà." Tot i això, també diu: "M'agradaria que hi hagués un espai social ampli no sectari de mobilització nacional i social; probablement el tindrem, però no em preocupa si el tenim o no." De fet, explica Sánchez, "hi ha hagut molts intents de crear una nova Crida, però tot ha estat per controlar una estructura més que per il·lusionar la gent". Cardona també creu que no cal que la Crida torni com era abans, tot i que "ens cal un interlocutor perquè es parli d'independència, perquè es consolidin els Països Catalans, per tornar a dur a l'agenda la participació i l'estructuració d'alternatives socials", i conclou: "Estic segur que si hi hagués una Crida forta el moviment antiglobalització tindria un caire nacional diferent." Per a Riera, si bé "el format de moviment no és repetible, sí que cal algú que la societat civil faci pressió, des d'una perspectiva global, sobre partits i institucions, perquè hi ha moltes propostes i dinàmiques de la Crida que encara no han trobat continuïtat, com el dret d'autodeterminació i la presència internacional". I ho resumeix així: "L'esquerra nacional ha progressat i comença a tenir alguns escons, però ens

Crònica bàsica d'una sacsejada

18 de març del 1981. Primer acte de la Crida. El paranimf de la Universitat de Barcelona queda desbordat.

24 de juny del 1981. La Crida aplega més de 90.000 persones al Camp Nou per reivindicar que "Som una nació".

24 i 25 d'octubre del 1981. Primera assemblea, al castell de Corbera de Llobregat. S'explicita l'esperit no rupturista amb les institucions catalanes, la voluntat d'anar cap a l'autodeterminació i la resistència a l'harmonització que volia imposar el Govern espanyol.

14 de març del 1982. La manifestació contra la LOAPA aplega més de 300.000 persones. El PSC es desmarca de la Crida (el PSOE és a punt de governar a l'estat).

11 de setembre del 1982. Manifestació contra la LOAPA aprofitant la Diada. Primer enfrontament fort amb Convergència i Unió.

10, 11 i 12 d'octubre del 1982. Viatge a Estrasburg en el Tren de les Nacions per reivindicar la catalanitat al Parlament europeu. Se'n farien més.

24 de juny del 1983. Festival de les Nacions amb Mikis Theodorakis i la Companyia Elèctrica Dharma, entre altres. Fracassa i genera un deute que la Crida arrossegà fins a dissoldre's. Una dotzena d'entitats properes a CiU intenta canviar la direcció de la Crida i, en no aconseguir-ho, l'abandonen. Els líders d'aleshores, Àngel Colom i Jordi Sánchez, culpen Miquel Roca i CiU d'haver enfonsat l'organització després de veure que no la podien controlar. A més, rebutgen el xec que els ofereixen els responsables d'Òmnium Cultural per pagar els deutes a canvi de modificacions en la direcció.

22 de desembre del 1983. La sisena assemblea serveix per a recompondre's i obrir-se a moviments antirepressius, ecologistes i antimilitaristes. S'inicien les campanyes més espectaculars.

20 d'abril del 1985. Es fa una de les accions no violentes més reeixides de la Crida: ocupen l'estació de Sants per reclamar-ne la normalització. PSC i CiU critiquen els mètodes de la Crida. Per

contra, algunes persones vinculades a Terra Lliure acusen la Crida de "contenir l'independentisme".

Desembre del 1984 a juny del 1985. Primeres campanyes de solidaritat amb el Tercer Món. Creació de les comissions ecològica, econòmica, anti-repressiva i per la desmilitarització

27 d'agost del 1985. L'ultradretana Milícia Catalana cala foc al local de la Crida amb una bomba incendiària.

7 d'abril del 1986. La Crida esquivava els controls i pinta de rosa el vaixell militar dels EUA Capodanno.

23 d'abril del 1986. La Crida es constitueix a les Illes Balears.

24 d'octubre del 1986. La Crida es constitueix al País Valencià. Poc abans Àngel Colom abandona l'organització per acabar entrant a ERC.

23 d'abril del 1987. Tres membres de la Crida es pengen a la façana d'El Corte Inglés de Barcelona amb una pancarta en favor del català. Al setembre creen els grups de joves.

22 d'abril del 1988. Aprofitant la vinguda del rei d'Espanya a Barcelona, la Crida despenja la bandera espanyola del Parlament. Aquell mateix any els diaris *El País* i *Diari de Barcelona* s'aboquen a acusar la Generalitat de subvencionar la Crida. Els jutges, però, acabaran arxivant el cas i exigint a *El País*, a més, el dret a rèplica per a la Crida.

8 de setembre del 1989. La Crida boicoteja l'acte inaugural del Campionat del Món d'Atletisme a Barcelona, en presència del rei d'Espanya.

1990. La divisió interna s'accentua i fa que l'activitat es redueixi.

Octubre del 1991. Fracassa l'acord amb ERC i un sector de la Crida, encapçalat per Carles Riera, se'n va per crear l'AUA.

Juliol del 1992. La Crida es mobilitza per catalanitzar els Jocs i per protestar contra l'Operació Garzón.

25 de juny del 1993. Concert per Bòsnia al Palau Sant Jordi.

29 de juny del 1993. Acte oficial de dissolució de la Crida al paranimf de la Universitat de Barcelona. *O. C.*

Una de les accions més espectaculars de la Crida fou el 23 d'abril del 1987, quan tres joves es van penjar a la façana d'El Corte Inglés i van plantar-hi una pancarta en favor del català.

hem oblidat del carrer.” En aquest sentit Ricard Martínez, membre destacat de la Crida i avui regidor d'ERC a Barcelona, tot i coincidir que “la Crida, si bé diferent, és necessària”, té clar també que no ha de sortir dels partits sinó de la societat”, i esmenta Òmnium Cultural, “perquè faci d'impulsor i doni infraestructura com en el seu moment ho va fer el CIEMEN amb la Crida”.

Àngel Colom coincideix en aquest sentit amb Martínez; diu que Òmnium Cultural podria activar alguns dels elements que van caracteritzar la feina de la Crida. “Avui no som a la Catalunya dels anys vuitanta –explica Colom–, però també necessitaria alguns elements d'impuls nacionalitzadors molt clars, en l'àmbit lingüístic, en què cal una nova sotragada per fer del català la llengua d'ús preferent, i sobretot cal que es treballi en l'àmbit del reconeixement internacional, tant la UE com en altres organismes com la UNESCO.” En l'àmbit de la internacionalització, Colom creu que “s'està perdent un moment importantíssim amb l'ampliació de la UE i la nova Constitució per a oficialitzar el català a Europa”. I acaba amb una pregunta per veure si algú recull el repte: “Em sembla d'escàndol que la societat civil no es mogui per

Crida a la Crida

Aquest és l'article que Ramon Barnils va publicar en motiu de la dissolució de la Crida en el número 471 d'EL TEMPS, el 28 de juny del 1993.

La Crida es dissol el dia 29, Sant Pere. Algunes coses.

Una, que és admirable, i digne d'imitar, i diu molt en favor de les persones que la formen, que una organització es dissolgui quan considera que ja no fa res, no serveix de res i fins i tot potser fa nosa. No serà aquest, quan s'estudiï aquesta organització, el menor dels seus mèrits.

Una altra: Que, mentre els canals legals per a l'expressió de la democràcia i de la llibertat siguin tan estrets com els que marquen la Constitució espanyola i els diversos estatuts, els partits polítics, de voluntat parlamentària, són tan útils com insuficients per realitzar les raons, raonaments drets i voluntats de llibertat i democràcia presents en la nostra societat. Així doncs, al costat de les organitzacions democràtiques que utilitzen els estrets canals democràtics delimitats per la Constitució espanyola i els estatuts, al costat i a la mateixa altura com a mínim, hi ha d'haver d'altres organitzacions que lluitin amb esperit igualment democràtic per eixamplar, superar o canviar els esmentats estretíssims canals constitucionals i estatutaris. Organitzacions que, posades al dia, tinguin un esperit en el fons no tan allunyat d'organitzacions que ja han existit. Com per exemple una que hi havia i que es deia la Crida.

Una altra: Coneixent-nos tots com ens coneixem, hi ha el perill que algú d'algun partit polític, encara incapaç de distingir entre mística i ofici, entre intuïció i càlcul, entre carisma i preparació, entre partit i moviment, corri a omplir un suposat buit que hagi deixat la Crida. Més que un buit d'"espai", un buit de "maneres". I que algú d'algun partit polític, i no pas només d'un, que retrocedeixi o confongui, i que amb això faci retrocedir el conjunt o confongui el personal. Just ara quan el personal, i el conjunt, començàvem a votar per interessos; i a extreure la teoria de la pràctica i no a l'inrevés. En resum, quan començàvem a distingir entre la nitidesa de les finalitats i la claredat dels mitjans –una distinció èticament blasmable, i per això mateix políticament inevitable.

Què més? Doncs res més: A la Constitució espanyola no hi sortim, ni com a nació ni com a cultura ni com a res més que com a purs súbdits perduts en la massa informe, només entre línies i, això sí, aquí com a enemic a abatre: i l'aplicació dissimulada d'aquella eina d'aplanament, que són els estatuts, consisteixen en paper mullat, tal com va dir fins i tot el marquès de Tarradellas. Per tant, si és inevitable utilitzar aquella Constitució i aquells estatuts perquè per més fum que deixi és la cera democràtica que hi ha –i això és el que fan els nostres partits–, igualment necessari és que hi hagi organitzacions democràtiques que complementin, millorin i superin la democràcia i la llibertat tan estrictament controlades en la paperassa vigent.

això; s'haurien d'activar tots aquests fronts i no es fa, per què?”.

Tant Martí com Castelló també són del parer que cal fer alguna cosa, per al primer “hi ha certs ideals, com la defensa de la llengua, el territori, les llibertats col·lectives, els Països Catalans, que seria bo que tinguessin un referent transversal”, i per al segon “hi ha una necessitat imperiosa d'organitzar un moviment que cregui que podem exercir el dret a l'autodeterminació”. Qui també troba necessari quelcom com la Crida és Dalmases, però igualment vol fer constatar que “tant la Plataforma per la Llengua com la CAL estan fent un paper més lent però més segur, ja que depenen només d'ells”, i aclareix: “Sense la complicitat d'alguns sectors del Govern de la Generalitat de Catalunya, la Crida no hagués tingut la força que va tenir.”

D'aquí van venir els trets que van disparar diaris com *El País* o *Diari de Barcelona*, tot i que la justícia es va encarregar de demostrar que s'equivocaven de blanc. Aquest, però, no va ser l'únic atac que va patir la Crida en els seus dotze anys d'existència. Hi va haver de tot, des d'atemptat amb explosiu fins a maniobres de partits teòricament amics per desmuntar-la, detencions i empresonaments, i crítiques dels partits. Malgrat tot, la Crida es va saber fer respectar, en bona mesura per la imaginació de les seves accions i la gosadia dels seus plantejaments. Potser és per això que per poc que hom rasqui encara se'n poden trobar rastres i fortes dosis d'enyorança.

Oriol Cortacans

El moviment que va esperonar la transició

L'origen de la Crida va ser una crida, una convocatòria que va assolir una resposta unitària sense precedents de la societat civil i política del Principat a un provocador manifest, publicat poc després del 23-F, en què 2.300 intel·lectuals d'expressió espanyola alertaven dels riscos de la normalització del català. A aquella crida es van afegir totes les entitats i partits –excepte aquell que encara avui considera innecessari reformar l'Estatut– i quedarà per a la història la xifra de prop de 100.000 ciutadans aplegats al Nou Camp sota la consigna “Som una nació”. Era un moviment d'àmplia base que, tot i estimular la iniciativa d'unes institucions encara inexpertes, ni se n'allunyava ni en qüestionava les polítiques de redreçament nacional.

Desdibuixat el fantasma de la involució, van aflorar les diverses formes d'entendre el país vigents fins ara i la Crida va deixar de ser una plataforma unitària per transformar-se en un “moviment antisistema”, afegint a les reivindicacions lingüístiques –aquí i a Europa– les d'alliberament nacional, ecologistes, antimilitaristes i de solidaritat amb el Tercer Món. Partits que abans li donaven suport van esdevenir objecte de les seves accions, especialment els socialistes, per la lectura restrictiva de l'autogovern practicada pels gabinets felipistes. La Crida va esdevenir el moviment contestatari de referència a Catalunya per la seva capacitat de reacció al marge del calendari i per la imaginació de les seves reeixides accions contra empreses del règim: Telefónica, Renfe, El Corte Inglés, Transmediterrànea... van ser catalanitzades per la Crida, cosa que li va permetre ser present fins als mitjans de comunicació més hostils, que la titllaven de “comando publicitari” i que es van entestar a mostrar-la com a braç armat de CiU.

Aquesta era la Crida que entre 1984 i 1987 aconseguia reunir prop de 700 militants i més de 5.000 simpatitzants, que suplïa amb fets consumats la prudència institucional i que devia bona part dels seus èxits a qui en va ser el líder més carismàtic: Àngel Colom. Ell va ser qui va marcar un estil d'acció directa, pacífica però espectacular, va impulsar un acurat disseny gràfic clarament identificable (sempre encapçalat pel logotip del valencià Joan Genovès) i va accentuar el posicionament independentista del moviment, un espai ideològic aleshores sense referent al Parlament. La marxa de Colom va deixar el grup a la deriva entre la reconversió en partit polític, l'acostament a l'esquerra alternativa i la teorització excessiva. La imatge de la Crida de final dels vuitanta és la d'un moviment esgotat i d'escassa repercussió que va dissoldre's l'any 1993.

Enric Monné i Camps

*Periodista, coautor d'‘Història de la Crida a la Solidaritat’
(Edicions La Campana, 1991)*

**després de l'11-s, on és la utopia?
trenquem el mur dels silencis**

**V JORNADES LLIBERTÀRIES
CGT FED. LOCAL VALÈNCIA**

del 9 al 18 de desembre 2003

**CGT federació local
avda. del Cid, 154
tel.:96 383 44 40**

